

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

**“ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ”**

(для бакалаврів)

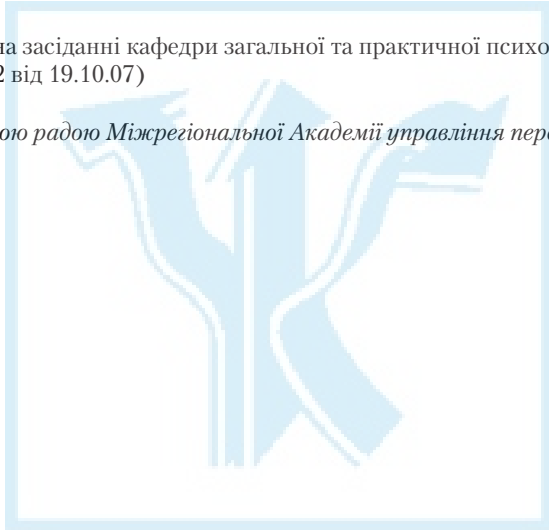
МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

Підготовлено доцентом кафедри загальної та практичної психології МАУП
О. Б. Мельничук

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології
(протокол № 2 від 19.10.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Мельничук О. Б. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Організація діяльності психологічної служби” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2008. — 34 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Організація діяльності психологічної служби”, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів підготовлені відповідно до програми курсу “Організація діяльності психологічної служби”.

Самостійній роботі студентів з курсу організації діяльності психологічної служби належить важливе місце у навчальному процесі вищого навчального закладу при підготовці фахівців з практичної психології.

Мета самостійної роботи студентів з курсу – сприяти свідомому та творчому засвоєнню теоретичних основ сучасної практичної психології, усвідомленню основних підходів до організації і діяльності психологічної служби, врахуванню її специфіки в різних сферах, формуванню стійкого інтересу до практичної психології.

Завдання для самостійної роботи спрямовані на розвиток у студентів пізнавальної активності і самостійності в їх навчальній діяльності з цієї дисципліни та активуванню процесу самоосвіти під час професійного становлення загалом. Практика виконання самостійних завдань має сприяти глибшому засвоєнню студентами інформації з різних проблем курсу організації діяльності психологічної служби в процесі їх підготовки до семінарсько-практичних занять.

Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з курсу “Організація діяльності психологічної служби” мають таку будову:

1) на початку кожної теми подано методичні вказівки для підготовки до семінарсько-практичних занять;

2) виокремлено основні поняття до кожної теми, які обов’язково мають бути відображені студентом у психологічному словнику термінів;

3) визначено питання для самоконтролю знань;

4) визначено список літератури для обов’язкової роботи з першоджерелами, що передбачає анотування або конспектування вказаних робіт загалом чи їх окремих частин (відповідно до теми та проблем, що розглядатимуться на семінарсько-практичному занятті);

5) подано творчі завдання (проблемні ситуації), що спрямовані на розвиток умінь застосовувати набуті теоретичні знання в практичній роботі;

6) вказано рекомендовану основну та додаткову літературу.

Залежно від профілю спеціальності фахівця, умов організації навчального процесу (денна, заочна, вечірня, дистанційна форми

навчання) та часу, визначеного у навчальних планах на семінарсько-практичні заняття з курсу, в кожному окремому випадку можуть бути відібрані також деякі із запропонованих завдань для самостійної роботи студентів, визначені процедури виконання цих завдань та оцінки результатів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Зміст і завдання практичної психології
1	Практична психологія як галузь психології
2	Основні поняття практичної психології
3	Практикуючий та практичний психолог: зміст та особливості діяльності
	Змістовий модуль II. Види та принципи професійної діяльності практичних психологів
4	Види професійної діяльності практичних психологів
5	Принципи професійної діяльності та методи досліджень практичних психологів
6	Організаційно-методичні основи професійної діяльності та підготовки практичних психологів
	Змістовий модуль III. Національна система психологічних служб: завдання та особливості діяльності
7	Розвиток практичної психології як національної системи психологічних служб
8	Організаційні моделі діяльності психологічних служб
9	Особливості управління національною системою психологічних служб
	Змістовий модуль IV. Особливості діяльності психологічних служб у різних соціальних сферах
10	Організація діяльності психологічної служби в системі освіти

1	2
11	Організація діяльності психологічної служби в системі соціальних служб для молоді
12	Організація діяльності психологічної служби в системі охорони здоров'я
13	Організація діяльності психологічної служби у сфері державної служби та політики
14	Організація діяльності психологічної служби в органах внутрішніх справ
15	Організація діяльності психологічної служби у сфері бізнесу
Разом годин: 81	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ”

Змістовий модуль I. Зміст і завдання практичної психології

Тема 1. Практична психологія як галузь психології

Методичні вказівки: при виконанні завдань студентам потрібно звернути увагу на поняття теоретичної, прикладної та практичної психології. У процесі вивчення рекомендованої літератури варто звернути особливу увагу на характеристики основних теоретико-методологічних підходів у вітчизняній та зарубіжній психології до визначення їх змісту. Студенти мають ознайомитися з різними підходами щодо розуміння взаємозв'язку практичної психології та психологічної практики.

Важливо звернути увагу на основні завдання практичної психології як професійної діяльності та галузі психологічної науки (практичні, що пов'язані з наданням безпосередньої допомоги людині у розв'язанні її психологічних проблем; наукові, що пов'язані з вивченням індивідуальності людини чи психологічних особливостей групи людей у конкретних обставинах їх життєдіяльності з метою обґрунтування впливів на них та збереження психологічного здоров'я).

На самостійне опрацювання виносяться питання основних теоретико-методологічних підходів у практичній психології Заходу (психодинамічний напрям, поведінковий, когнітивний, гуманістичний) та основні етапи становлення і розвитку практичної психології в Україні.

Словникова робота: теоретична психологія, прикладна психологія, практична психологія, побутова психологія, психологічна практика, психодинамічний напрям, поведінковий напрям, когнітивний напрям, гуманістичний напрям.

Питання і завдання

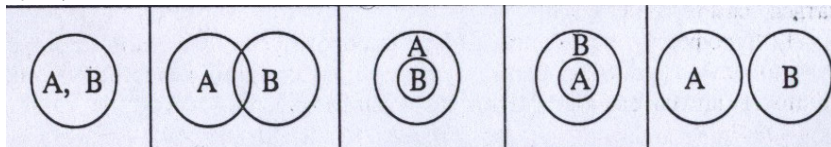
1. Розкрийте зміст поняття “теоретична психологія”.
2. Розкрийте зміст поняття “прикладна психологія” та “практична психологія”.
3. Які особливості становлення предмета практичної психології?
4. Розкрийте зміст основних завдань практичної психології як галузі професійної діяльності.
5. Розкрийте особливості взаємозв'язку між практичною психологією і психологічною практикою.
6. Розкрийте особливості основних етапів становлення та розвитку практичної психології на Заході.
7. Дайте характеристику основних теоретико-методологічних підходів у західній практичній психології.
8. Розкрийте особливості становлення та розвитку практичної психології в Україні.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Кісарчук З. Г.* Теоретико-методологічні проблеми діяльності практикуючого психолога // *Практ. психол.: теорія, методи, технології.* — К. — 1997. — С. 18–27.
2. *Панок В. Г.* Українська практична психологія: визначення, структура та завдання // *Практ. психол. та соціальна робота.* — 1997. — Жовт. — С. 8–10.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. В якому з наступних відношень знаходяться пари понять:

1. А — теорія психології — В — практика психології;
2. А — психологічна практика — В — навчання психології;

3. А – теоретична психологія – В – практична психологія;
4. А – практична психологія – В – побутова психологія;
5. А – наукова психологія – В – практична психологія.

Завдання 2. Прокоментуйте наступні тези Г. Мюнстерберга. Чи погоджуєтесь ви з ним і чому? Спробуйте визначити, що таке практична психологія на сучасному етапі.

1. ...Прикладною психологією може вважатися лише та наука, яка користується психологією для реалізації людських завдань. Вона повинна бути... у певному смислі психологічною технікою...

2. Психотехніка – це наука про практичне застосування психології до завдань “культури”, тому слід розрізняти соціальну психотехніку, медичну психотехніку, господарську психотехніку, правову психотехніку.

3. ...Для практичного застосування нам потрібні виключно факти, а зовсім не їх філософське тлумачення.

4. ...Віднесення даної особистості до числа людей, придатних до певної діяльності, може з певною долею ймовірності бути здійснене в тому випадку, якщо ми не будемо досліджувати її як індивідуальність, а лише констатуємо, що вона належить до певної соціальної групи, якій притаманні ці якості.

5. Якби навчання підпорядковувалось лише законам м'язового скорочення, то потрібно було б говорити не про психологію фабричної роботи, а про прикладну фізіологію. І справді, вирішальне значення для навчання індустріальній роботі мають психічні навички і ті психофізіологічні функції, засобами яких свідомо чи несвідомо організуються групи м'язових скорочень... вплив вправ виявляється насамперед у центральному апараті, а не на периферії тіла... на перший план виступили тут психологічні фактори вольового імпульсу, усвідомлення необхідної задачі та ін.

Література [1–3; 6; 17; 21]

Тема 2. Основні поняття практичної психології

Методичні вказівки: при вивченні теми та підготовці самостійних завдань студентам потрібно звернути увагу на зміст таких психологічних понять, як “психологічна проблема”, “життєва ситуація особистості”, “життєвий шлях особистості”. Також ознайомитися, по-перше, із співвідношенням життєвої проблеми та психологічної проблеми, багатоаспектністю життєвих ситуацій та психологічної

проблематики, типологією психологічних проблем; по-друге, з основними складовими життєвої ситуації, її об'єктивними та суб'єктивними компонентами, а також з роллю практикуючого психолога в дослідженні обставин життя клієнта, матеріальних та соціальних чинників його поведінки, із співвідношенням життєвої ситуації та соціальної ситуації розвитку. По-третє, звернути увагу на аналіз життєвої ситуації в контексті життєвого шляху особистості. На самостійне опрацювання виносяться питання соціальної активності особистості та проблеми її життєвого шляху.

Словникова робота: психологічна проблема, життєва проблема, психологічний запит, типи психологічних проблем, життєва ситуація особистості, життєвий шлях особистості, життєва криза особистості, життєва перспектива особистості, життєва стратегія особистості, доля особистості, життєтворчість особистості.

Питання і завдання

1. Що таке психологічна проблема особистості (групи, організації)?
2. Визначте типологію психологічних проблем особистості (групи, організації).
3. Розкрийте особливості співвідношення життєвої та психологічної проблем.
4. Розкрийте зміст поняття “життєва ситуація особистості”.
5. Які основні складові життєвої ситуації особистості?
6. Проаналізуйте життєву ситуацію в контексті життєвого шляху особистості.
7. Що таке життєва криза особистості?

Робота з першоджерелами (анотування)

1. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи. — К., 1988.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. В наведеному висловлюванні клієнта виокремте категорії психологічного запиту та психологічної проблеми. Поясніть свої міркування.

1. Я б хотів, щоб Ви пояснили моїй дружині помилки у вихованні нашої дитини.

2. Дайте мені, будь ласка, які-небудь тести — хочу дружину перевірити.

3. Не знаю, чи зумієте Ви мені допомогти, але для мене Ви — остання надія... Я не відчуваю щастя в житті, чи його зовсім нема?

Завдання 2. Закінчіть наступні твердження.

1. Життєва ситуація особистості — це сукупність обставин життєдіяльності, які... впливають на поведінку людини, її стан, внутрішній світ, зумовлюючи зміст індивідуального розвитку.

2. Життєвий шлях особистості — це сукупність подій та обставин індивідуального розвитку, які вирішальним чином вплинули на... особистості, її структуру та проблематику; це... та інші чинники.

Література [6; 10; 12]

**Тема 3. Практикуючий та практичний психолог:
зміст та особливості діяльності**

Методичні вказівки: в процесі підготовки до заняття і виконання завдань самостійної роботи слід звернути увагу на співвідношення понять “практикуючий психолог”, “психолог-практик”, “практичний психолог”.

Слід також звернути увагу на особливості статусу практикуючого психолога в зарубіжній та вітчизняній психологічній практиці, проаналізувати основні труднощі, які існують в діяльності практикуючих психологів у вітчизняній психологічній практиці (професійно-організаційні, пов’язані з невизначеністю соціального статусу серед інших фахівців тощо; професійно-сміслові, пов’язані з необхідністю рефлексії зарубіжної теорії та практики надання психологічних послуг, отримання та узагальнення свого власного досвіду, власної концепції та стратегії надання психологічної допомоги тощо).

На самостійне опрацювання виносяться питання щодо проблеми підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації психологів-практиків.

Словникова робота: практикуючий психолог, психолог-практик, практичний психолог.

Питання і завдання

1. Порівняйте зміст понять “практикуючий психолог”, “психолог-практик”, “практичний психолог”.
2. У чому особливості статусу практикуючих та практичних психологів у зарубіжній та вітчизняній психологічній практиці?
3. Визначте основні труднощі, які існують у діяльності вітчизняних практикуючих та практичних психологів.
4. У чому полягає проблема підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації практикуючих та практичних психологів?

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Панок В. Г.* Концептуальні питання підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації психологів-практиків // *Практ. психол. у системі освіти: Питання організації та методики.* — К.: ІСДО, 1996. — С. 18–41.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Прокоментуйте наступні етичні запитання психологічної практики, аргументуйте свою відповідь.

1. Чим відрізняється діяльність “продавця психологічних послуг” від роботи практичного психолога?
2. Що є більш значущим для практичного психолога — теоретична професійна підготовка чи велика практика та віра в себе?
3. Про талановитих музикантів, артистів говорять, що в дитинстві їх поцілувала муза музики чи театру. Чи є муза психології? Чи можна вважати себе “психологом від Бога”?
4. Чи можна займатися психологічною роботою з людьми, не маючи спеціальної психологічної освіти?
5. Чи несе психолог юридичну та моральну відповідальність за дії клієнта, які той здійснив під його впливом?

Завдання 2. Які з названих якостей та чому, на вашу думку, можна вважати професійно значущими якостями практичного психолога?

Упевненість у собі, доброта, цілеспрямованість, емпатія, висока емоційність, особистісна стабільність, вдумливість, рефлексивність, самоприйняття, екстраверсія, інтуїція, пізнавальна активність, високий інтелект, моральність, уважність, артистизм, трудолюбство, воля, висока самооцінка, сильний тип нервової системи, гуманність, агре-

сивність, креативність, красномовність, вміння переконувати, авторитарність, почуття гумору, толерантність, консерватизм, постійність звичок.

Література [1; 3; 6–9; 17; 21]

Змістовий модуль II. Види та принципи професійної діяльності практичних психологів

Тема 4. Види професійної діяльності практичних психологів

Методичні вказівки: студенти повинні чітко визначати зміст поняття “психологічна допомога особистості (групі, організації)”, знати основні види професійної діяльності практичного психолога: просвітницька, профілактична, психодіагностика, психологічна корекція, психологічне консультування, психологічна реабілітація тощо, розуміти характеристики різних видів професійної діяльності практичних психологів. Засвоєння інформації у межах цієї теми передбачає також розуміння особливостей взаємодії та взаємодоповнюваності основних видів та форм роботи практичного психолога.

У процесі підготовки до заняття на самостійне опрацювання студентам виносяться питання щодо розуміння зумовленості змісту та виду професійної діяльності практичного психолога типом психологічної проблеми клієнта.

Словникова робота: психологічна допомога особистості, психологічна допомога групі, психологічна допомога організації, просвітницька діяльність практичного психолога, діагностична робота, психокорекційна робота, психологічне консультування, профілактична робота, психологічна реабілітація.

Питання і завдання

1. Що таке психологічна допомога особистості (групі, організації)?
2. Розкрийте специфічні характеристики просвітницької роботи як формування психологічної культури населення, працівників організацій та керівників.
3. Розкрийте специфічні характеристики профілактичної роботи як забезпечення психологічного здоров'я населення, працівників організацій та керівників.

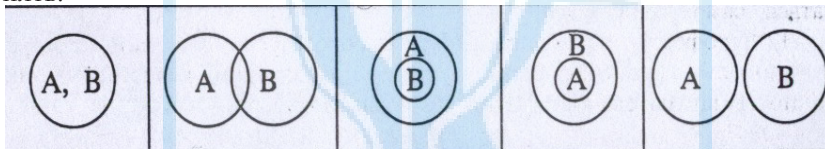
4. Розкрийте специфічні характеристики діагностичної роботи практичного психолога.
5. У чому сутність психокорекційної роботи практичного психолога?
6. Розкрийте особливості консультативної роботи практичного психолога.
7. Що таке психологічна реабілітація, у чому її особливості?

Робота з першоджерелами (анотування)

1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта: Навч. посіб.: Пер. з англ. — К.: Сфера, 1998. — 342 с.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. В якому з наступних відношень знаходяться пари понять:

1. А — психологічна допомога — В — психологічне консультування;
2. А — психологічна допомога — В — психодіагностика;
3. А — психологічна допомога — В — психокорекція;
4. А — психологічна корекція — В — психологічна реабілітація;
5. А — просвітницька діяльність — В — психопрофілактика.

Завдання 2. Виберіть із наведеного списку функції, які може здійснювати практичний психолог. Обґрунтуйте свою відповідь. Поясніть, чому деякі функції він не може виконувати.

Надавати людям допомогу в ситуаціях стресу, лікувати психічні розлади, надавати допомогу в складних життєвих проблемах, ставити медико-психіатричний діагноз, надавати допомогу у випадках емоційно-особистісного дискомфорту, виводити з депресії та суїцидальних станів, настановлювати на самостійні рішення в ситуаціях вибору, допомагати адаптуватися після життєвих криз, займатися профілактикою виникнення психологічного неблагополуччя, допомагати лю-

дям в максимальному розкритті своїх якостей і можливостей, вчити клієнтів самопізнанню, розвивати навички психогієни у клієнтів, проводити судово-медичну експертизу.

Література [1–4; 6; 7; 17]

Тема 5. Принципи професійної діяльності та методи досліджень практичних психологів

Методичні вказівки: студенти повинні чітко засвоїти основні групи принципів діяльності практичного психолога, а саме: принципи, що відображають ставлення до клієнта (принцип ставлення до клієнта як до здорової людини; принцип прийняття, тобто доброзичливого та безоцінного ставлення), принципи, які відображають основні взаємодії між психологом і клієнтом (принцип активності особистості, принцип діалогічної взаємодії, принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії, принцип відповідальності особистості, принцип розвитку особистості, принцип забезпечення умов для органічної єдності інтелектуальних та емоційних аспектів психіки, принцип системності тощо), етичні принципи (принцип добровільного звернення клієнта за психологічною допомогою, принцип забезпечення конфіденційності, принцип розмежування особистих і професійних стосунків, принцип професійної компетентності і вмотивованості).

При підготовці до заняття особливу увагу слід звернути на проблему необхідності пошуку духовних та історичних витоків вітчизняної практичної психології.

На самостійне опрацювання виносяться питання застосування суб'єкт-суб'єктних методів пізнання в практичній психології.

Словникова робота: концепція здорової особистості, принцип безоцінного ставлення до клієнта, принцип активності особистості, принцип діалогічності, принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії, принцип конфіденційності, суб'єкт-об'єктні методи пізнання, суб'єкт-суб'єктні методи пізнання, етичні принципи практичної психології.

Питання і завдання

1. На яких принципах ґрунтується професійна діяльність практичних психологів? Дайте їх загальну характеристику.
2. Розкрийте зміст принципів, що відображають ставлення практичного психолога до клієнта.
3. Розкрийте зміст принципів, що відображають основи взаємодії між психологом і клієнтом.

4. Розкрийте зміст етичних принципів роботи практичного психолога.
5. Які принципи найбільш значущі в процесі проведення практичними психологами діагностичної роботи? Обґрунтуйте свою відповідь?
6. На яких принципах ґрунтується психологічне консультування як вид діяльності практичного психолога?
7. Яких принципів мають дотримуватися практичні психологи в процесі виконання психокорекційної роботи? Обґрунтуйте свою відповідь.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Коняєва А. П., Лисенко В. П., Тітова Т. М. та ін.* Етичний кодекс товариства психологів України. — К.; Донецьк, 1993. — 8 с.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Виберіть правильний варіант. Обґрунтуйте свою відповідь.

1. Методи практичного психолога: а) універсальні для всіх галузей психології; б) залежать від певних психологічних теорій; в) не змінюються з часом і під впливом культури; г) усі відповіді правильні; д) усі відповіді не правильні.

2. Професійна свідомість психолога вирізняється: а) гуманним, емпатійним ставленням до людей; б) моральною відповідальністю в прийнятті професійних рішень; в) високою мірою рефлексивності стосовно людей; г) відстороненістю від проблем клієнтів; д) усі відповіді правильні; е) усі відповіді не правильні.

3. Людина для психолога — це насамперед: а) об'єкт професійних впливів; б) партнер професійних впливів; в) суб'єкт спілкування та професійної діяльності; г) предмет дослідження та перетворення; д) усі відповіді правильні; е) усі відповіді не правильні.

4. Робота психолога частіше: а) інтуїтивна; б) творча; в) алгоритмізована; г) всі відповіді правильні; д) всі відповіді не правильні.

5. Робота психолога — це, швидше за все: а) ремесло, реалізація професійних навичок; б) процес психологічного маніпулювання клієнтом; в) магія, навіювання, сугестія; г) особисте мистецтво; д) усі відповіді правильні; е) усі відповіді не правильні.

Завдання 2. Вставте пропущені слова у наступні твердження.

1. Психолог-консультант “добуває” інформацію для роботи з клієнтом не тільки з його ... і даних об’єктивного обстеження, а й спостерігаючи за його ... і т. ін.

2. Психолог підходить до клієнта як до ... здатної до життя в контексті сучасної культури, що має необхідний рівень ..., щоб прийняти різні варіанти підходів до проблем свого життя.

3. У роботі професійного психолога виокремлюють такі види діяльності: ... .

Завдання 3. Проаналізуйте наведені висловлювання. Які позиції займають психологи стосовно іншої людини? Які з них ви вважаєте найоптимальнішими і чому?

1. Психолог — це професія, що формує особистісні якості людини.

2. Психолог — це професія, що вивчає душу людини, її думки, емоції. Психолог повинен допомагати людям.

3. Психолог — це професія, необхідна в сучасній школі для нормальної практичної роботи.

4. Психолог — це професія, що дозволяє надавати допомогу людям, які не знають виходу зі складної ситуації, знаходити причини стресів, незадоволеності людей собою та навколишніми.

5. Психолог — це професія, яка передбачає знання законів, особливостей психіки різних типів людей і вміння користуватися своїми знаннями для того, щоб коригувати стосунки, небажані моменти в поведінці і світосприйнятті особистості у бік їх поліпшення.

6. Психолог — це професія, що потребує відповідальності, терпимості, знань про іншу людину, про себе та ін.

7. Психолог — це професія, яка дає можливість глибше зрозуміти мотиви вчинків і усвідомити всі внутрішні процеси, що відбуваються як з самим собою, так і з іншими людьми.

8. Психолог — це професія, яка допомагає людям пізнати себе, найти своє місце в житті.

9. Психолог — це професія, яка дає можливість правильно допомагати людям в їх проблемах, розбиратися в самих собі, саморозкриватися, самоутверджуватися.

10. Професія психолога потребує високого рівня знань як професійних, так і загальнокультурних, а також таких якостей, як тактовність, уважність.

Література [1; 3; 5–7; 9; 17]

Тема 6. Організаційно-методичні основи професійної діяльності та підготовки практичних психологів

Методичні вказівки: студенти повинні знати характерні особливості професійної підготовки практичних психологів для різних сфер суспільної практики, розуміти важливість врахування в процесі підготовки загально-психологічних особливостей їх діяльності та специфіки діяльності в конкретній соціальній сфері (політиці, бізнесі, освіті тощо); зміст та рівні освіти практичних психологів, а також організаційні форми підготовки практичних психологів. Особливу увагу слід приділити питанню ліцензування діяльності практичних психологів, ролі інститутів супервізорства у забезпеченні високого рівня професійної підготовки практичних психологів.

На самостійне опрацювання виносяться питання, що стосуються контролю за діяльністю практикуючих психологів.

Словникова робота: професійний статус практичного психолога, нормативно-законодавчі основи діяльності практичних психологів, професіограма практичного психолога, психограма практичного психолога, зміст освіти практичного психолога, рівні освіти практичного психолога, ліцензування діяльності практичних психологів, супервізорство в практичній психології.

Питання і завдання

1. Що визначає професійний статус практичного психолога в сучасній вітчизняній практичній психології?
2. Розкрийте характерні особливості моделі особистості та професійної діяльності практичного психолога.
3. Визначте основні особливості системи професійної підготовки практичних психологів для різних сфер суспільної практики.
4. Розкрийте характерні особливості змісту та рівнів освіти професійних практичних психологів.
5. Які нормативно-законодавчі основи ліцензування діяльності практичних психологів у вітчизняній практиці надання психологічних послуг та допомоги?
6. У чому сутність проблеми контролю за діяльністю практичних психологів?

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Шумакова Л. П.* Розвиток особистості психолога-практика в процесі активного соціально-психологічного навчання. — Херсон: Південно-Український РІПО, 1995. — 30 с.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Визначте, психологи якої сфери практики вирішують такі завдання.

Діагностика профпридатності; проведення тренінгу особистісного зросту; професійне навчання; навчання спортивним навичкам; допомога людям у важких соціальних ситуаціях; вивчення характеру втоми; пристосування параметрів технічних засобів до людини; аналіз факторів монотонії; вивчення вікових особливостей; допомога людям у стресовій ситуації; робота з людьми, які мають функціональні розлади емоційного, сексуального чи особистісного плану; розробка ефективних методів та умов навчання; навчання ораторському мистецтву та навичкам публічних виступів; робота з політиками щодо формування іміджу; посттравматична реабілітація; робота в службі “Шлюб та сім’я”; вивчення індивідуально-особистісних особливостей; аналіз впливу алкоголю та наркотиків на людину; вивчення факторів професійного травматизму; аналіз впливу плакату і реклами на сприймання; дослідження творчої діяльності; робота у службі “Телефон довіри”; допомога людям, які страждають від депресій; вивчення та врахування індивідуальних особливостей у навчанні; аналіз готовності дитини до школи; вивчення передстартових станів спортсменів; аналіз вікових факторів розвитку особистості; вивчення групових процесів та групової динаміки; розробка психологічних засад нових педагогічних технологій.

Завдання 2. Визначте, які з висловлювань належать кваліфікованому психологу, а які — непрофесійному психологу. Чому?

1. У мене талант розуміти людей, цього ніхто не може заперечувати.
2. Я обов’язково допоможу вам змінити себе.
3. Ми разом з вами постараємось побачити ваші проблеми з іншого боку.
4. Хто б міг подумати, що така молода і красива жінка буде думати про смерть.

5. Ви серйозно ставитесь до того, що з вами відбувається.
6. Ви можете розраховувати на мої професійні знання та досвід.
7. Важко почати роботу при такому оперті з вашого боку.
8. Ви б себе пожаліли, що швидше будете говорити правду, то легше знайдемо рішення.
9. Думаю, що з цим завданням краще справиться мій колега.
10. Ви вже розчаровані! Чим? (Г. С. Абрамова).

Література [1–4; 6; 9; 17; 21]

Змістовий модуль III. Національна система психологічних служб: завдання та особливості діяльності

Тема 7. Розвиток практичної психології як національної системи психологічних служб

Методичні вказівки: студенти повинні чітко засвоїти особливості функціонування та розвитку практичної психології як системи психологічних служб. Уміти виокремлювати істотні завдання психологічної служби — надання психологічної допомоги конкретній людині (групі, організації) у розв'язанні особистих (приватних) чи професійних проблем. При підготовці до семінарсько-практичних занять та виконанні завдань самостійної роботи особливу увагу потрібно звернути на питання, що стосується особливостей організації та функціонування психологічної служби в різних соціальних сферах, нерівномірність становлення психологічних служб у різних соціальних сферах, відсутність усталеної структури української практичної психології. Особливо треба виділити та проаналізувати найбільш чітко сформовані напрями діяльності психологічних служб у системі освіти, в системі соціальних служб для молоді, в системі охорони здоров'я, в органах внутрішніх справ, у сфері політики та бізнесу тощо.

Самостійна робота передбачає активізацію у студентів знань про основні завдання практичної психології у різних сферах соціального життя та етичні аспекти роботи практичного психолога.

Словникова робота: психологічна служба, національна система психологічних служб, організаційне оформлення психологічної служби, кадрове забезпечення психологічної служби, напрями діяльності психологічних служб.

Питання і завдання

1. Що таке “психологічна служба”?
2. Яке основне завдання психологічної служби?
3. Назвіть основні особливості організації та функціонування психологічної служби в різних соціальних сферах.
4. Які основні етичні аспекти діяльності психологічних служб у різних соціальних сферах?

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Панок В. Г.* Концепція національної соціально-психологічної служби // Вісн. АПН України. Педагогіка і психологія. — 1994. — № 2–3. — С. 17–27.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання. В якому з наступних відношень знаходяться пари понять:

1. А — практична психологія — В — психологічна служба;
2. А — завдання психологічної служби — В — психологічна допомога;
3. А — національна система психологічних служб — В — практична психологія.

Література [3; 4; 6; 9]

Тема 8. Організаційні моделі діяльності психологічних служб

Методичні вказівки: в процесі підготовки до семінарсько-практичного заняття та виконання завдань для самостійної роботи студенти мають засвоїти основні організаційні моделі надання психологічної допомоги практичними психологами в межах діючих психологічних служб: а) психологічна допомога, яка здійснюється психологом, що працює безпосередньо в організації; б) психологічна допомога, яка здійснюється психологом, що працює за межами організації, у відомчих територіально-консультативних центрах, а також знати основні переваги та недоліки внутрішньо-організаційної моделі діяльності

психологічної служби та зовнішньо-організаційної моделі діяльності психологічної служби. Орієнтуватись у можливостях надання психологічної допомоги незалежними консультативними фірмами (державними, приватними), які створюються поза організаційними межами тієї чи іншої соціальної сфери.

На самостійне опрацювання виносяться питання організаційної моделі психологічних служб у різних соціальних сферах.

Словникова робота: психологічна служба, організаційна модель діяльності психологічної служби, внутрішньо-організаційна модель діяльності психологічної служби, зовнішньо-організаційна модель діяльності психологічної служби.

Питання і завдання

1. Які існують організаційні моделі надання психологічної допомоги практичними психологами у межах діючих психологічних служб?
2. Назвіть основні переваги внутрішньо-організаційної та зовнішньо-організаційної моделі діяльності психологічної служби. Порівняйте їх.
3. Назвіть основні недоліки внутрішньо-організаційної та зовнішньо-організаційної моделі діяльності психологічної служби. У чому їх відмінність?
4. Назвіть можливості надання психологічної допомоги незалежними державними консультативними фірмами.
5. Назвіть можливості надання психологічної допомоги незалежними приватними консультативними фірмами. Порівняйте їх.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Кісарчук З. Г., Журавльова Н. О., Онищенко Г. І. та ін.* Спеціалізована психологічна служба: основні види психологічної допомоги населенню: Метод. рекомендації для психологів-практиків. — К.: Мінчорнобиль, 1995. — 46 с.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Складіть порівняльну таблицю, в якій вкажіть основні переваги та недоліки внутрішньо-організаційної та зовнішньо-організаційної моделі психологічної служби.

Завдання 2. Визначте типовий перелік психологічних проблем, які можуть вирішуватися в психологічній службі тієї чи іншої соціальної сфери. Які, на вашу думку, з цих проблем можуть більш успішно бути вирішеними в межах внутрішньо-організаційної моделі психологічної служби, а які в межах зовнішньо-організаційної моделі психологічної служби? Обґрунтуйте свою думку.

Література [1; 2; 4; 6; 17; 21]

Тема 9. Особливості управління національною системою психологічних служб

Методичні вказівки: при вивченні теми студенти мають звернути особливу увагу на характеристику основних рівнів управління національною системою психологічних служб: центральний, обласний, міський (районний). Студенти повинні чітко засвоїти особливості взаємодії психологічних служб, що функціонують у різних соціальних сферах. Знати основні функції органів управління: ліцензування; науково-методичне забезпечення; координація взаємодії працівників та організацій; підвищення професійного рівня; здійснення контролю за діяльністю; проведення атестації та створення умов для професійної кар'єри; забезпечення міжнародних контактів тощо. Більш ґрунтовного вивчення та аналізу потребують основні проблеми, які існують в управлінні національною системою психологічних служб в Україні.

На самостійне опрацювання виносяться питання ліцензування приватних консультативних фірм та приватної діяльності з надання психологічних послуг окремими практичними психологами.

Словникова робота: національна система психологічних служб, управління національною системою психологічних служб, рівні управління національною системою психологічних служб, ліцензування діяльності психологічної служби, атестація практичних психологів.

Питання і завдання

1. Які основні рівні виділяють в управлінні національною системою психологічних служб?
2. Які особливості взаємодії психологічних служб, що функціонують у різних соціальних сферах?

3. Схарактеризуйте основні функції органів управління.
4. Виділіть основні проблеми, які існують в управлінні національною системою психологічних служб в Україні.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Панок В. Г.* Концепція національної соціально-психологічної служби // Вісн. АПН України. Педагогіка і психологія. — 1994. — № 2–3. — С. 17–27.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Визначте орієнтовну модель взаємодії психологічних служб, які функціонують у різних соціальних сферах. Обґрунтуйте свою думку.

Завдання 2. Проаналізуйте етичний кодекс психолога та назвіть основні принципи, що покладені в його основу. Які існують механізми управління та контролю діяльності практичних психологів у вітчизняній практичній психології.

Література [1–3; 6; 9]

Змістовий модуль IV. Особливості діяльності психологічних служб у різних соціальних сферах

Тема 10. Організація діяльності психологічної служби в системі освіти

Методичні вказівки: студенти повинні чітко засвоїти основні завдання та особливості діяльності психологічної служби в системі освіти. Проаналізувати особливості роботи практичного психолога з адміністрацією освітнього закладу: визначення психологічних основ стратегії діяльності освітнього закладу; формування позитивного іміджу освітнього закладу; формування ефективної “управлінської команди”.

Необхідно спеціально зупинитися на характеристиці основних форм роботи практичного психолога з педагогічним колективом: здійснення добору педагогічних працівників (відповідно до завдань та специфіки освітнього закладу); ламання старих стереотипів та формування нових соціальних установок щодо вияву активності, ініціативності педагогічних працівників; створення умов для впровадження в навчально-виховних процес нових освітніх технологій,

а також сприятливого клімату в педагогічному колективі; створення умов для зняття психологічного навантаження у членів педагогічного колективу; забезпечення психічного здоров'я, сприяння саморозвитку та самовдосконаленню педагогічних працівників тощо. Потребує аналізу також зміст роботи практичного психолога з учнями: психологічні проблеми відбору учнів; робота з профілактики правопорушень та неуспішності; робота із здібними та обдарованими дітьми; діагностика в психічному розвитку дітей та складання програм їх корекції; психологічні проблеми забезпечення безперервності освіти.

Студенти повинні вміти виокремлювати особливості здійснення основних видів роботи практикуючого психолога: консультування учнів і батьків; психодіагностика якостей особистості учнів; проведення уроків, семінарів з основ психологічних знань.

На самостійне опрацювання виносяться питання особливостей роботи практикуючого психолога з батьками учнів (студентів).

Словникова робота: психологічна служба в системі освіти, психологічні основи стратегії діяльності освітнього закладу, психологічне обслуговування освіти та виховання.

Питання і завдання

1. Визначте мету та основні завдання психологічної служби в системі освіти.
2. Визначте характерні особливості та форми роботи практичного психолога з адміністрацією освітнього закладу.
3. Визначте особливості форм роботи практичного психолога з педагогічним колективом.
4. Визначте форми роботи практичного психолога з учнями та їх батьками.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Гильбух Ю. З.* Учитель и психологическая служба школы. — К.: Ин-т психол. АПН Украины, 1993. — 142 с.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Виступаючи на колєгії, А. Г. Асмолов сказав: “Психологія вистраждала свій шлях у світ освіти. Перші розчарування окремих психологів у школах переконали мене в тому, що “один в полі не воїн”. Тоді стало очевидним наступне: психологи повинні не стільки

йти в народ, скільки педагоги повинні були піти в психологію. Хочете називайте це чудом, хочете ні: на наших очах почалася психологізація шкільного життя, що ознаменувала нову еру — еру розвиваючої освіти” (Вестн. образования. — 1995. — № 7). Чи поділяєте Ви думку А. Г. Асмолова про те, що психолог може сформуватися із шкільного вчителя? Обґрунтуйте свої міркування.

Завдання 2. Вкажіть напрями роботи практичного психолога з “важкими підлітками”. Якими теоретичним знаннями та практичними навичками роботи повинен володіти такий психолог?

Література [1; 3; 6–8; 15]

Тема 11. Організація діяльності психологічної служби в системі соціальних служб для молоді

Методичні вказівки: в процесі підготовки до семінарсько-практичного заняття та для виконання самостійних завдань студентам важливо визначити особливості роботи практичного психолога з проблеми профілактики девіантної поведінки молоді (схильність до правопорушень; наркоманія, алкоголізм серед неповнолітніх тощо); роботи практичного психолога з проблеми професійного становлення та розвитку молоді: вибору професії, зміни професії в умовах безробіття тощо; роботи практичного психолога з проблеми молоді сім’ї, попередження та розв’язання сімейних конфліктів тощо; проведення психотренінгів з метою забезпечення кращого розуміння людиною самого себе, оптимізації взаємодії з іншими людьми.

На самостійне опрацювання виносяться питання попередження та розв’язання сімейних конфліктів.

Словникова робота: психологічна служба в системі соціальних служб для молоді, профілактика девіантної поведінки, професійне становлення, психологічне забезпечення професійної кар’єри, психологічна сумісність сім’ї, психотренінги.

Питання і завдання

1. Визначте мету та основні завдання психологічної служби в системі соціальних служб для молоді.
2. Розкрийте особливості роботи практичного психолога з проблеми профілактики девіантної поведінки молоді.

3. Розкрийте особливості роботи практичного психолога з проблемами професійного становлення та розвитку молоді.
4. Розкрийте особливості роботи практичного психолога з проблем розвитку молоді сім'ї.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Соціальна робота з молоддю в Україні // Зб. інформ.-метод. матеріалів / За ред. І. Д. Звереві. — К., 1997.*

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Розкрийте механізми формування психологічної залежності. Які об'єктивні та суб'єктивні фактори визначають особливості та динаміку формування психологічної залежності особистості? Чим може допомогти практичний психолог людині, яка хоче позбавитися від психологічної залежності?

Завдання 2. Чи можна займатися психологічною роботою з людьми в соціальних службах, не маючи спеціальної психологічної освіти? Які особливості теоретичної та практичної підготовки фахівців соціальних служб є професійно значущими? Обґрунтуйте свою думку.

Література [1; 2; 4–6; 21–23]

Тема 12. Організація діяльності психологічної служби в системі охорони здоров'я

Методичні вказівки: в процесі підготовки до семінарсько-практичного заняття та для успішного виконання завдань самостійної роботи студенти повинні звернути увагу на зміст роботи практичного психолога з психічно хворими людьми: участь у вирішенні завдань диференційної діагностики, аналіз особливостей психічних порушень, діагностика психічного розвитку. Оцінювання динаміки нервово-психічних порушень та врахування ефективності психотерапії, участь у проведенні судово-медичної експертизи тощо.

Необхідно ознайомитися з роботою практичного психолога із соматично хворими людьми: вивчення та врахування психологічних виявів різних соматичних хвороб, участь у психотерапевтичній, психокорекційній та психореабілітаційній роботі з хворими тощо. Слід

звернути увагу на особливості участі практичного психолога в психологічній просвіті медичного персоналу.

Самостійно студенти опрацьовують поняття “психологічна експертиза”.

Словникова робота: психологічна служба в системі охорони здоров'я, психічні порушення, нервово-психічні порушення, судово-медична експертиза, соматичні захворювання, психореабілітація, психологічна просвіта медичного персоналу.

Питання і завдання

1. Розкрийте мету та завдання психологічної служби в системі охорони здоров'я.
2. Розкрийте особливості роботи практичного психолога з психічно хворими людьми.
3. Розкрийте особливості роботи практичного психолога із соматично хворими людьми.
4. Розкрийте особливості участі практичного психолога в психологічній просвіті медичного персоналу.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л., Пісхун В. М.* Основи дитячої патопсихології: Навч. посіб. — К.: Перун, 1996. — 464 с.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Вставте пропущені слова у наступні твердження.

1. ...психолог працює в основному в лікарнях і центрах психічного здоров'я, де він підбирає і застосовує ... найбільш прийнятну для даного хворого.

2. Медичний психолог займається ... ефективних методів ... та оптимізацією ... .

3. Психологи-практики, що працюють у системі охорони здоров'я в основному реалізують ... завдання.

Завдання 2. Визначте, які із перелічених завдань входять у компетенцію психолога, що приймає участь в судово-психологічній експертизі.

Діагностика здібностей звинувачуваних, свідків та потерпілих; визначення мотивів злочину; діагностика індивідуально-психологічних і вікових особливостей; встановлення обставин злочину; встановлення здібності потерпілих від сексуального злочину правильно сприймати характер і значення здійснюваних з ними дій; визначення міри провини звинувачуваного; визначення здатності неповнолітніх звинувачуваних з розумовою відсталістю повністю усвідомлювати значення своїх дій і керувати ними; діагностика рівня девіантності звинувачуваного; визначення можливості здійснення злочину підозрюваним; діагностика емоційно-афективних станів звинувачуваних у момент здійснення злочину; визначення можливості виникнення різних психічних явищ, що можуть перешкоджати нормальному здійсненню професійних функцій (в авіації, автомобільному та залізничному транспорті, роботі операторів АС та диспетчерів тощо).

Література [2; 5; 9]

Тема 13. Організація діяльності психологічної служби у сфері державної служби та політики

Методичні вказівки: студенти повинні чітко визначати зміст роботи практичного психолога у сфері державної служби: визначення психологічних особливостей державної служби, розробка психологічних критеріїв та здійснення добору державних службовців, розробка психологічних основ професійної кар'єри державних службовців, формування психологічної культури державних службовців.

Засвоєння інформації у межах цієї теми передбачає розуміння особливостей роботи практичного психолога у сфері політики (розробка психологічних основ діяльності політичних партій, визначення стратегії взаємодії між політичними партіями, створення іміджу політичних партій та окремих політичних лідерів, проектування психологічних основ проведення передвиборної кампанії, створення засобів наглядної агітації, проведення соціально-психологічних досліджень щодо вивчення громадської думки з тих чи інших політичних питань, вивчення психологічних основ діяльності засобів формування політичної культури населення тощо).

У процесі підготовки до заняття на самостійне опрацювання студентами виносяться поняття “політична культура населення”.

Словникова робота: психологічна служба у сфері державної служби та політики, психологічні основи діяльності політичних партій, психологічні основи проведення передвиборної кампанії, психологічні основи діяльності засобів масової комунікації, психологічні засоби формування політичної культури населення.

Питання і завдання

1. Розкрийте мету та завдання психологічної служби в системі державної служби та політики.
2. Розкрийте особливості роботи практичного психолога з державними службовцями.
3. Розкрийте особливості психологічного забезпечення політичних процесів.
4. Розкрийте психологічні закономірності проведення передвиборної кампанії.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Имидж лидера: Психологическое пособие для политиков /* Под ред. Е. В. Егоровой-Гартман. — М., 1994. — 265 с.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Визначте можливі функції психолога, що працює з політичними діячами. Чим можна пояснити “психологічну наївність” політиків, їх уникнення професійних психологів і психологічний захист?

Завдання 2. Проаналізуйте психологічні особливості політичної реклами однієї з політичних партій (на вибір). У чому, на вашу думку, засади ефективного (неефективного) впливу політичної реклами певної партії на виборців.

Література [1–3; 5; 6; 11; 14; 19]

Тема 14. Організація діяльності психологічної служби в органах внутрішніх справ

Методичні вказівки: студенти повинні чітко засвоїти основні напрями роботи практичного психолога з особовим складом: психологічна діагностика професійної придатності осіб, які поступають на службу; професійний відбір кандидатів, які вступають до закладів МВС на навчання; динамічне психофізіологічне та психоло-

гічне спостереження за співробітниками в процесі службової діяльності та видача рекомендацій щодо вдосконалення змісту та методів роботи; проведення заходів щодо профілактики несприятливого функціонального стану співробітників, підтримання їх працездатності у звичайних та екстремальних умовах; психологічна реабілітація співробітників, які постраждали при виконанні службових обов'язків, створення позитивної громадської думки, ділових взаємовідносин із громадськістю та населенням тощо.

При підготовці до заняття особливу увагу слід звернути на проблему роботи практичного психолога із засудженими в пенітенціарних закладах: вивчення особистості засуджених та підготовка рекомендацій щодо розподілу їх у загони; корекція поведінки та негативних психічних станів протягом основного етапу підготовки покарання.

На самостійне опрацювання виносяться питання роботи практичного психолога з населенням: моніторинг правосвідомості та правослухняності поведінки у неповнолітніх та ін.

Словникова робота: діяльність психологічної служби в органах внутрішніх справ, психологічна реабілітація працівників органів внутрішніх справ, робота психолога в пенітенціарних установах, правосвідомість населення, правослухняна поведінка неповнолітніх.

Питання і завдання

1. Розкрийте мету та завдання психологічної служби в органах внутрішніх справ.
2. Розкрийте основні напрями роботи практичного психолога з особовим складом органів внутрішніх справ.
3. Розкрийте особливості роботи практичного психолога з засудженими в пенітенціарних установах.
4. Розкрийте особливості роботи практичного психолога з населенням.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Яковенко С. І.* Підготовка психологів для роботи в органах внутрішніх справ // *Практ. психол.: теорія, методи, технології.* — К., 1997. — С. 126–136.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Складіть програму професійного добору працівників органів внутрішніх справ. Визначте психограму працівника органів внутрішніх справ.

Завдання 2. Визначте основні напрями та засоби роботи психолога із засудженими в пенітенціарних установах. У чому специфіка здійснення психологом основних видів психологічної допомоги особистості за таких умов?

Література [1; 2; 4; 5; 12; 21]

Тема 15. Організація діяльності психологічної служби у сфері бізнесу

Методичні вказівки: студенти повинні знати характерні особливості роботи практичного психолога у сфері бізнесу: визначення стратегії діяльності бізнесових організацій та перспектив їх розвитку; розробка фірмового стилю організації; формування позитивного образу організації; визначення стратегій взаємодії організації з іншими організаціями; формування управлінської команди організації; формування організаційної культури; розробка шляхів та способів оптимізації управлінської діяльності керівників; проведення маркетингових досліджень; розробка психологічних основ проведення рекламної кампанії, презентацій фірми тощо.

На самостійне опрацювання студентами вноситься поняття “корпоративна культура” та “організаційна культура”.

Словникова робота: психологічна служба бізнесу, позитивний образ організації, корпоративна культура, організаційна культура, ефективні управлінські рішення, ділове спілкування, рекламна кампанія.

Питання і завдання

1. Розкрийте мету та завдання психологічної служби у сфері бізнесу.
2. Розкрийте основні напрями роботи практичного психолога з добору персоналу.
3. Розкрийте особливості роботи практичного психолога із забезпечення фірмового стилю організації.

4. Розкрийте особливості роботи практичного психолога у відділах по зв'язках з громадськістю та в рекламних агентствах.
5. Розкрийте особливості психологічного забезпечення нововведень в організації.

Робота з першоджерелами (анотування)

1. *Лидерство*: Психологические проблемы в бизнесе (По материалам американских исследований) / Под ред. Т. Н. Ушаковой. — Дубна: Изд. центр “Феникс”, 1997. — 176 с.

Творчі завдання та проблемні ситуації

Завдання 1. Психолог, який працює у рекламному відділі фірми “Кац і К” отримав завдання створити рекламу фірми. Прочитайте написаний ним текст, знайдіть помилки. Сформулюйте правила реклами. Перепишіть рекламу фірми заново відповідно до психологічних правил.

“Кац і К” — це краща якість та ідеальне обслуговування. Часто можна чути, що в наш час тільки японські фірми обслуговують своїх клієнтів ідеально. У фірмі “Кац і К” вирішено змінити таке становище. Ми вирішили стати кращими на ринку і добилися свого. У нас клієнти обслуговуються найкраще. Товари фірми “Кац і К” є найкращими із досяжних. Ми пропонуємо клієнтам надміцні сталі деталі, виконані з трикратною перевіркою якості. “Кац і К” — найкращі на ринку”.

Завдання 2. Ефективна діяльність працівника багато в чому залежить від його задоволеності роботою. Це можливо, коли людина орієнтована на зміст роботи, коли вона працює в сприятливих умовах, коли в неї гарно організоване робоче місце і трудовий процес, гарні стосунки з керівником і колегами, достатня матеріальна винагорода, є перспектива професійного росту.

Складіть програму вивчення психологом задоволеності працівників умовами праці, змістом діяльності, взаємостосунками з керівниками та колегами, можливостями професійного росту.

Література [3; 6; 13; 16; 20; 24]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Абрамова Г. С.* Введение в практическую психологию. — М.: Междунар. пед. акад., 1994. — 237 с.
2. *Бондаренко О. Ф.* Психологічна допомога особистості: Навч. посіб. для студ. ст. курсів психол. фак. та відділень ун-тів. — Х.: Фоліо, 1996. — 237 с.
3. *Кісарчук З. Г.* Теоретико-методологічні проблеми діяльності практикуючого психолога // *Практ. психол.: теорія, методи, технології.* — К., 1997. — С. 18–27.
4. *Кісарчук З. Г., Журавльова Н. Ю., Онищенко Г. І. та ін.* Спеціалізована психологічна служба: основні види психологічної допомоги населенню: *Метод. рекомендації для психологів-практиків.* — К.: Мілчорнобиль, 1995. — 46 с.
5. *Конєва А. П., Лисенко В. П., Тітова Т. М. та ін.* Етичний кодекс товариства психологів України. — К.: Донецьк, 1993. — 8 с.
6. *Основи практичної психології: Підручник / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.* — 2-ге вид. — К.: Либідь, 2001. — 536 с.
7. *Рабочая книга школьного психолога / Под ред. М. В. Дубровиной.* — М.: Просвещение, 1991. — 303 с.
8. *Рогов Е. И.* Настольная книга практического психолога в образовании.: Учеб. пособие. — М.: Владос, 1995. — 529 с.
9. *Яценко Т. С.* Теоретичні передумови психологічної практики // *Вісн. АПН України.* — 1994. — № 1. — С. 66–74.

Додаткова

10. *Абульханова-Славская К. А.* Стратегия жизни. — 199110. Панок В. Г. Українська практична психологія: визначення, структура та завдання // *Практ. психол. та соц. робота.* — 1997. — Жовт. — С. 8–10.
11. *Васютинський В. О.* Вибір влади: між ідеологією і психологією // *Укр. варіанти.* — 1998. — № 2. — С. 34–36.
12. *Воронин В. Н., Князев В. Н.* К определению психологического понятия ситуации // *Акт. вопр. организационно-психол. обеспечения работы с кадрами.* — М., 1989. — С. 121–126.
13. *Данчева О. В., Швалб Ю. М.* Практична психологія в економіці та бізнесі. — К.: Лібра, 1998. — 270 с.

14. *Имидж лидера: психологическое пособие для политиков* / Под ред. Е. В. Егоровой-Гартман. — М., 1994. — 265 с.
15. *Карамушка Л. М.* Особливості психологічного консультування керівників освітніх закладів з проблем управління // Психол. пед. наука і сусп. ідеологія: Матеріали методологіч. семінару АПН України 12 листоп. 1998 р. — К., 1998. — С. 202–208.
16. *Лидерство: Психологические проблемы в бизнесе* (По материалам американских исследований) / Под ред. Т. Н. Ушаковой. — Дубна: Издат. центр “Феникс”, 1997. — 176 с.
17. *Перший Всеукраїнський конгрес з практичної психології (27–30 вересня 1994 р.): Тези доп. та повідомл.* — Херсон, 1994. — 392 с.
18. *Психолого-педагогічна наука і суспільна ідеологія* // Матеріали методологіч. семінару АПН України 12 листоп. 1998 р. — К.: Гнозис, 1998. — 605 с.
19. *Слюсаревский Н. Н., Карамушка Л. Н., Федоришин А. Б.* Слово, рисунок, цвет: Психологический анализ наглядных средств политической агитации. — К.: АТ “Реклама”, 1995. — 178 с.
20. *Советы психолога менеджеру: Учеб. пособие* / Под ред. М. К. Тутушкиной. — СПб.: ГАСУ, 1994. — 195 с.
21. *Соловьева О. В.* Стратегии работы психолога-практика: Введение в практическую социальную психологию / Под ред. Ю. М. Жукова, Л. А. Петровской, О. В. Соловьевой. — М.: Смысл, 1996. — С. 35–45.
22. *Соціальна робота з дітьми, молоддю, жінками, різними категоріями сімей (з досвіду центрів соціальних служб для молоді країни)* / Упоряд.: Р. Г. Драпушко, З. Г. Зайцев, А. Г. Зінченко та ін. — К., 1998.
23. *Соціальна робота з молоддю в Україні* // Зб. інформ.-метод. матеріалів / За ред. І. Д. Звереві. — К., 1997.
24. *Управленческое консультирование: Пер. с англ.* / Под ред. М. Кубра. — 2-е изд., перераб. — М.: СП “Интерэксперт”, 1992. — Т. 1. — 319 с.; Т. 2. — 350 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Організація діяльності психологічної служби”	4
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Організація діяльності психологічної служби”	5
Список літератури	32

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Коліна*
Комп'ютерне верстання *М. А. Лисенко*

Зам. № ВКЦ-3770

Підп. до друку .11.08. Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 2,03. Обл.-вид. арк. 1,76. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП “Видавничий дім “Персонал”
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК 3262 від 26.08.2008 р.*